

DISPUTATIONES SCIENTIFICAE

UNIVERSITATIS CATHOLICAE IN RUŽOMBEROK

2014

4

ROČNÍK XIV.

VERBUM

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU

DISPUTATIONES SCIENTIFICAE
UNIVERSITATIS CATHOLICAE IN RUŽOMBEROK

Ružomberok 2014

DISPUTATIONES SCIENTIFICAE
UNIVERSITATIS CATHOLICAE IN RUŽOMBEROK

Číslo 4, október 2014, ročník XIV.

Vychádza štvrťročne.

Šéfredaktor: prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD.

Redakčná rada:

prof. PhDr. Eduard Gombala, CSc. – čestný predseda
prof. PaedDr. Milan Ligoš, CSc. – predseda
prof. Vasyl Byalyk, PhD. (Ukrajina)
prof. RNDr. Jozef Ďurček, CSc.
prof. Bart McGettrick, PhD. (Veľká Británia)
prof. dr hab. Krystyna Chałas (Poľsko)
prof. nadzw. dr hab. Jolanta Karbowniczek (Poľsko)
prof. Katerin Katerinov, PhD. (Taliansko)
prof. RNDr. Pavol Kľuvánek, CSc.
prof. nadzw. dr hab. Mirosław Kowalski (Poľsko)
prof. Béatrice Mazur-Kolecka, PhD. (USA)
prof. akad. mal. Ján Kudlička, ArtD.
prof. PhDr. Jozef Mlacek, CSc.
prof. RNDr. ThDr. ICLic. Jana Moricová, PhD.
prof. ThDr. Peter Olekšák, PhD.
prof. ThDr. PaedDr. PhDr. Ľubomír Pekarčík, PhD.
prof. Gabriella Pusztai, PhD. (Maďarsko)
prof. Juan Carlos Torre Puente, PhD. (Španielsko)

prof. Jeanne Tregal, PhD. (Francúzsko)
prof. PhDr. Peter Volek, PhD.
prof. dr hab. Jan Zimny
doc. PaedDr. ThDr. Jozef Bielák, PhD.
doc. Ing. Igor Černák, PhD., m. prof. KU
doc. Mgr. Ing. Milan Droppa, PhD., m. prof. KU
doc. PhDr. PaedDr. Miroslav Gejdoš, PhD.
doc. PaedDr. Tomáš Jablonský, PhD., m. prof. KU
doc. PhDr. Helena Kuberová, PhD.
doc. RNDr. Nadežda Stollárová, CSc., m. prof. KU
doc. PhDr. Antónia Tisovičová, PhD., m. prof. KU
doc. RNDr. Marián Trenkler, CSc., m. prof. KU
doc. PhDr. Jiřina Vaňková, CSc., m. prof. KU
PaedDr. Peter Krška, PhD.
PaedDr. Štefan Kucík, PhD.
PhDr. Ladislav Šimon, CSc.
RNDr. Štefan Tkáčik, PhD.
dr Jerzy Dąbek

Obálka: doc. akad. mal. Pavol Rusko, ArtD.

Jazyková úprava: PaedDr. Oľga Drobná, PhD.

Technická spolupráca: Mgr. Milan Pudiš, Ing. Miloslav Korba, PaedDr. Ján Gera, PhD.

Nihil obstat pre teologické vedy: Mons. PaedDr. ThDr. Pavol Janáč, PhD.

Cirkevné schválenie: J. E. Mons. prof. ThDr. František Tondra, č. 197/2001 zo dňa 16. 11. 2001

EV 3238/09

Celoročné predplatné: 12,- €

Cena jedného čísla bez predplatenia: 5,- €

Katolícka univerzita v Ružomberku

VERBUM - vydavateľstvo KU

Hrabovská cesta 5512/1A

034 01 Ružomberok

IČO: 37 801 279

ISSN 1335-9185

Contents

Preface

Amantius Akimjak	9
------------------------	---

Formation and Education

Research Findings in Area Development of Communication Student with Mentally Disabilities

Anna Skokanová	15
----------------------	----

Use of Special Hardware in Process of Education in Stage C in Special Primary Schools

Jana Hrčová	25
-------------------	----

Culturological Phenomenon of Folk Art in French Language Education

Mária Lalinská, Jarmila Scheerová	35
---	----

Media in Catechetical Didactics

Beáta Akimjaková	48
------------------------	----

Humanities and Arts

Secondary Schools and School System in Košice during 1938 – 1944

Mária Ďurkovská, Zlatica Sáposová	63
---	----

Preparation and Kantor Organist Diocese of Spiš before the Second Vatican Council

Miroslav Kopnický	88
-------------------------	----

The Conductor Personalities in the Formation Process of the Ružomberok's Amateur Church Choir ANDREJ

Zuzana Zahradníková	103
---------------------------	-----

Social, Economic and Legal Sciences

Views of School-leaving Youth to Principles and Values in the Education. On an Example of Spiš Diocese

Ondrej Štefaňák	115
-----------------------	-----

Abort and Euthanasia how Beginning of the End of Families?

Pavol Tománek	123
---------------------	-----

American Myth of a Military Volunteer during the Vietnam Conflict

Robert Paruzel	148
----------------------	-----

Risk Management and Environmental Management

Pavol Budaj, Martina Zelenáková 165

Public Health

The Quality of Life of Patients on Palliative Care Ward and in the Hospice

Paulína Hudáková, Katarína Zajacová 183

Critiques..... 193

Inhalt

Vorwort

Amantius Akimjak	9
------------------------	---

Bildung und Erziehung

Forschungsergebnisse aus dem Feld der Entwicklung von Kommunikations Schüler mit geistiger Behinderung

Anna Skokanová	15
----------------------	----

Nutzung von speziellen Hardware im Ausbildungsprozess in Stufe C in Sonderschulen

Jana Hrčová	25
-------------------	----

Das kulturologische Volkskunstphänomen im Französischunterricht

Mária Lalinská, Jarmila Scheerová	35
---	----

Medien katechetische Pädagogik

Beáta Akimjaková	48
------------------------	----

Humanwissenschaften und Kunst

Mittelschule und Schulsystem in Košice zwischen 1938 – 1944

Mária Ďurkovská, Zlatica Sáposová	63
---	----

Zubereitung und Kantor Organist Zips Diözese vor dem Zweiten Vatikanischen Konzil

Miroslav Kopnický	88
-------------------------	----

Die Persönlichkeiten der Dirigenten im Formierungsprozess der Kirchenamateurchor ANDREJ von Ružomberok

Zuzana Zahradníková	103
---------------------------	-----

Soziale, ökonomische und juristische Wissenschaften

Ansichten der Abiturs Jugend zu die Prinzipien und Werten in der Erziehung. Am Beispiel von Zipser Diözese

Ondrej Štefaňák	115
-----------------------	-----

Abort und Euthanasie wie der Anfang vom Ende Familien?

Pavol Tománek	123
---------------------	-----

Amerikanischer Mythos von freiwilligen Soldaten im Vietnam-Konflikt

Robert Paruzel	148
----------------------	-----

Risikomanagement und Umweltmanagement

Pavol Budaj, Martina Zelenáková 165

Gesundheitswesen

Die Lebensqualität der Patienten auf der Station Palliativmedizin und im Hospiz

Paulína Hudáková, Katarína Zajacová 183

Die Rezensionen..... 193

Obsah

Predhovor

Amantius Akimjak	11
------------------------	----

Výchova a vzdelávanie

Empirické zistenia v oblasti rozvíjania komunikačných kompetencií žiaka s mentálnym postihnutím

Anna Skokanová	15
----------------------	----

Využitie špeciálneho hardwaru v edukačnom procese v C variante v špeciálnych základných školách

Jana Hrčová	25
-------------------	----

Kulturologický fenomén ľudového umenia vo vyučovaní francúzskeho jazyka

Mária Lalinská, Jarmila Scheerová	35
---	----

Média v katechetickej didaktike

Beáta Akimjaková	48
------------------------	----

Humanitné vedy a umenie

Stredné školy a školský systém v Košiciach v období rokov 1938 – 1944

Mária Ďurkovská, Zlatica Sáposová	63
---	----

Príprava kantorov a organistov v Spišskej diecéze pred Druhým vatikánskym koncilom

Miroslav Kopnický	88
-------------------------	----

Dirigentské osobnosti v procese formovania ružomberského amatérskeho chrámového zboru ANDREJ

Zuzana Zahradníková	103
---------------------------	-----

Sociálne, ekonomické a právne vedy

Názory maturantov na zásady a hodnoty vo výchove. Na príklade Spišskej diecézy

Ondrej Štefaňak	115
-----------------------	-----

Abortivizmus a eutanázia ako začiatok konca rodín?

Pavol Tománek	123
---------------------	-----

**Americký mýtus dobrovolného vojáka v souvislosti
s vietnamským konfliktem**

Robert Paruzel..... 148

Manažérstvo rizika a environmentálne manažérstvo

Pavol Budaj, Martina Zelenáková..... 165

Zdravotníctvo

**Kvalita života pacientov na oddelení paliatívnej starostlivosti
a v hospici**

Paulína Hudáková, Katarína Zajacová..... 183

Recenzie..... 193

Preface

The fourth issue of this year's university magazine, "Disputationes Scientifical Universitatis Catholicae, in Ružomberok", contains 13 studies, mostly from the area of humanities and social sciences.

Anna Skokanová offers us empirical findings in the area of the development of the communication competences of pupils with intellectual disabilities. Jana Hřčová writes about the use of special hardware in the educational process within the C variant in special primary schools. Mária Lalinská and Jarmila Scheerová deal with the practical experience of implementing folk art and culture into the foreign language education of secondary school pupils, especially in the teaching of French. Beáta Akimjaková deals with the issue of passing on the content of the Gospel message in today's world.

Mária Ďurkovská and Zlatica Sáposová discuss the schools in Košice, within the period from the Vienna Arbitration up until 1944. Miroslav Kopnický offers us a brief historiographical cross section from the history of the Spiš diocese, and the beginnings of the Teaching Institute in Spišská Kapitula as an educational institution, which was systematically preparing students, at a very high level, in the field of music education and church music. Zuzana Zahradníková familiarises us more with the process of the forming of the Ružomberok church choir, Andrej, mainly through its conductors and repertoire.

Ondrej Štefaňák is concerned with the opinions of sixth formers from the Spiš diocese, on the principles and values in the upbringing of the young generation. Pavol Tománek addresses the issues of abortion and euthanasia in contemporary society. Robert Paruzel writes about the American myth of the voluntary soldier, in connection with the Vietnamese conflict. Pavol Budaj and Martina Zeleňáková offer an idea to ponder on for the managers of different areas of social life - to seriously, systemically and in a sophisticated way address the managing of risks arising from the environmental behaviour of organisational entities in the conditions of globalisation.

Paulína Hudáková and Katarína Zajacová write about the quality of life of the patients at the Department of Palliative Care and in hospices.

prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD.

Predhovor

Štvrté tohtoročné číslo univerzitného časopisu „Disputationes Scientificalae Universitatis Catholicae in Ružomberok“ obsahuje 13 štúdií, prevažne z oblasti humanitných a spoločenských vied.

Anna Skokanová nám ponúka empirické zistenia v oblasti rozvíjania komunikačných kompetencií žiaka s mentálnym postihnutím. Jana Hrčová píše o využití špeciálneho hardwaru v edukačnom procese v C variante v špeciálnych základných školách. Mária Lalinská a Jarmila Scheerová sa venujú praktickým skúsenostiam s implementáciou ľudového umenia a kultúry do cudzojazyčnej edukácie žiakov stredných škôl, špeciálne do výučby francúzskeho jazyka. Beáta Akimjaková sa zaoberá problematikou odovzdávania obsahu evanjeliového posolstva v súčasnom svete.

Mária Ďurkovská a Zlatica Sáposová pojednávajú o školách v Košiciach v období od viedenskej arbitráže do roku 1944. Miroslav Kopnický ponúka stručný historiografický prierez dejín Spišskej diecézy a začiatkov Učiteľského ústavu v Spišskej Kapitule ako vzdelávacej inštitúcie, ktorá na veľmi vysokej úrovni systematicky pripravovala študentov v odbore hudobnej výchovy a cirkevnej hudby. Zuzana Zahradníková nás bližšie oboznamuje s procesom formovania ružomerského chrámového zboru Andrej, hlavne cez jeho dirigentov a repertoár.

Ondrej Štefaňak sa zaoberá názormi maturantov Spišskej diecézy na zásady a hodnoty vo výchove mladej generácie. Pavol Tománek sa venuje problematike abortov a eutanázie v súčasnej spoločnosti. Robert Paruzel píše o americkom mýtuse dobrovoľného vojaka v súvislosti s vietnamským konfliktom. Námet na zamyslenie manažérom rôznych oblastí spoločenského života – zaoberať sa vážne, systémovo a sofistikovane manažovaním rizík, vyplývajúcich z environmentálneho správania organizačných jednotiek v podmienkach globalizácie ponúkajú Pavol Budaj a Martina Zeleňáková.

Paulína Hudáková a Katarína Zajacová píše o kvalite života pacientov na oddelení paliatívnej starostlivosti a v hospíci.

prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD.

Research Findings in Area Development of Communication Student with Mentally Disabilities

Forschungsergebnisse aus dem Feld der Entwicklung von Kommunikations Schüler mit geistiger Behinderung

Empirické zistenia v oblasti rozvíjania komunikačných kompetencií žiaka s mentálnym postihnutím

Anna Skokanová

Abstract

In the presented article is described and research verified efficiency development of communication pupils with mentally disabilities in special school on the basis to command or incommand special teacher in education.

Key words: mentally disabilities, special school, communication, special teacher.

Úvod

Skúmanie problematiky komunikačných kompetencií žiaka s mentálnym postihnutím je zamerané predovšetkým na kauzálnu a aplikačnú stránku, ktorá spočíva v hľadaní možností skvalitňovania práce špeciálnych pedagógov špeciálnej základnej školy. Problematikou skvalitňovania edukačného procesu sa zaoberalo mnoho odborníkov (Barta 2012, Bursová 2012, Horňák 2005, Klein 2007, Kováčová 2012, Lopúchová 2009, Spuchľák 2009 a mnohí ďalší.) Toto skvalitňovanie spočíva tak v oblasti pedagogickej diagnostiky, ako aj v evaluácii jej záverov pri konštruovaní a aplikácii edukačných postupov i pedagogických prístupov, a v konečnom dôsledku z dlhodobého hľadiska k zabezpečeniu rovnosti v ďalšom vzdelávaní vypracovaním modelových postupov, ktoré budú v inštitucionálnych podmienkach saturovať prítomný deficit, ktorý je už po desaťročia v predstavovanej oblasti evidentný.

V predkladanej štúdii prezentujeme výsledky zistení v oblasti edukačnej interakcie medzi učiteľom a rómskym žiakom špeciálnej základnej školy variant A v priebehu edukačného procesu, konkrétne na hodinách slovenského jazyka a literatúry. Zisťovali sme index direktivity versus indirektivity špeciálneho pedagóga, špeciálnej základnej školy variant A. Empiricky sme sa zamerali na kvantitatívne ukazovatele interakcie učiteľ – žiak, ako aj na kvalitatívne vyhodnotenie nameraných hodnôt. Vo výskumnej

Use of Special Hardware in Process of Education in Stage C in Special Primary Schools

Nutzung von speziellen Hardware im Ausbildungsprozess in Stufe C in Sonderschulen

Využitie špeciálneho hardwaru v edukačnom procese v C variante v špeciálnych základných školách

Jana Hrčová

Abstract

In order to enable pupils with severe intellectual disabilities or multiple disabilities to work and to profit from information and communication technologies, they have to be accessible for these pupils. Accessibility to these technologies is solved through special hardware.

This contribution is focused on some types of special hardware and its possibilities of use in pupils with severe intellectual and multiple disabilities. We show partial results of research oriented on use of information and communication technologies in stage C in special primary schools.

Key words: pupil with severe intellectual disabilities, stage C, information and communication technologies, special hardware.

Teoretické východiská

Špeciálny hardware je pri vzdelávaní žiakov s ťažkým mentálnym alebo viacnásobným postihnutím podľa Zikla a kol. (2011) nutnosť. Títo žiaci nemusia byť kvôli pridruženým postihnutiam schopní pracovať so štandardnou klávesnicou alebo myšou, keďže tá si vyžaduje určitú mieru presnosti a koordinácie.

U žiakov, ktorí majú pridružené aj telesné postihnutie, treba dbať aj na správnu polohu žiaka pri práci s počítačom alebo inými technickými prostriedkami. Cartwright, Wind-Cowie (2003) dopĺňajú aj správnu polohu počítača a umiestnenie a upevnenie špeciálneho hardwaru tak, aby ho žiak mohol bez problémov ovládať a zároveň sledovať dianie na obrazovke. Toto sa dá dosiahnuť použitím držiakov alebo krytov. Zikl a kol. (2011) ich radí k **ergonomickým pomôckam**. Zaraďuje k nim aj fixačné pomôcky, ako sú

Culturological Phenomenon of Folk Art in French Language Education

Das kulturologische Volkskunstphänomen im Französischunterricht

Kulturologický fenomén ľudového umenia vo vyučovaní francúzskeho jazyka

Mária Lalinská, Jarmila Scheerová

Abstract

The paper is focused on the issue of folk art and culture and its interconnection with the foreign language education of high school students. In this paper we would like to share our experience with implementation of an international project Comenius entitled *Folk Art and its Influence on European Culture* which has been created by nine high schools from Europe and was launched in 2013. This project contains two basic dimensions: (inter)cultural and (pluri)lingual. We will discuss about our visions and actual educational results not only on lingual level but also on cultural level as an innovative element of foreign language education and especially French language education.

Key words: folk art and culture, foreign language education, project.

1 Úvod

Tento príspevok je venovaný praktickým skúsenostiam s implementáciou ľudového umenia a kultúry do cudzojazyčnej edukácie žiakov stredných škôl, špeciálne do výučby francúzskeho jazyka.

V rámci Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity sme v rokoch 2009 – 2012 úspešne realizovali rozsiahly projekt s názvom *Objavovanie strateného v čase (umenie a remeslá etnografického charakteru regiónov Liptova a Oravy)*. Jedným z najvýznamnejších výstupov tohto projektu bolo vytvorenie excelentného akademického pracoviska s názvom C-ET-ART (Centrum etnografie a umenia), ktoré v sebe zahŕňa unikátnu akademickú zbierku obsahujúcu množstvo artefaktov. Tieto artefakty sú výsledkom rozsiahlych výskumných aktivít. Projekt sa stal užitočnou platformou pre ďalší projekt, ktorý v roku 2013 začalo riešiť štátne gymnázium v Ružomberku pod vedením učiteľov francúzskeho jazyka. Hovoríme o multilaterálnom

Media in Catechetical Didactics

Medien katechetische Pädagogik

Média v katechetickéj didaktike

Media w dydaktyce katechetycznej

Beáta Akimjaková

Abstract

This article studies the issues pertaining to the communication of the content of the Evangelical message in the present world. After a number of years of marginalisation and elimination from school, the catechisation has again found its place in the personality formation process. Nowadays, teaching religion, similarly like teaching other subjects, encounters the problem of the adaptation of the language to the pupil's perceptive abilities. Therefore it uses also didactic experience, and it often helps the school didactics find the place and the importance of didactic aids in learning. The author draws upon the issues of the particularity of the propagation of religious content and the issues of the inevitability of searching for the language comprehensible to today's pupils. Beyond doubt, technological achievements in the sphere of communication, called didactic media, have shown to be a great help in didactics. In view of this fact, the author examines the relation between school didactics and catechetical didactics. Besides, the author emphasizes the moment of the transition from the propagation to the communication of the content in the process of teaching – learning. This transition defines also the place and function of didactic media in the didactic process.

Key words: pedagogy, didactics, school didactics, catechetical didactics, medial pedagogy, catechesis.

1. Media a misja ewangelizacyjna Kościoła

Podstawowym zadaniem Kościoła jest ewangelizacja świata, która wymaga jasnego i wyraźnego głoszenia zbawienia, w Jezusie Chrystusie, głoszenia Jego nauki, życia, obietnic, Jego Królestwa i posługi jako Syna

Secondary Schools and School System in Kosice during 1938 – 1944

Mittelschule und Schulsystem in Kosice zwischen 1938 – 1944

Stredné školy a školský systém v Košiciach v období rokov 1938 – 1944

Mária Ďurkovská, Zlatica Sápsová

Abstract

The article discusses about schools in Kosice between Vienna arbitration till 1944. It describes particularly the topic of secondary schools, especially pointing to schools, which disappeared resp. arose as a consequence of regime change. Attention is paid also to Hungarian school policy and school issues in southern Slovakia.

Key words: Vienna Arbitration, Hungarian school policy, real grammar school, education system, Premonstratensian order, students, Kosice, teachers.

Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu VEGA č. 2/0055/13:
Školy, žiaci, učitelia – vývoj stredného školstva vo vybraných mestách
východného Slovenska v rokoch 1918 – 1948.

V tridsiatych rokoch 20. storočia sa v maďarskom vzdelávacom systéme dostala na prednostné miesto národná výchova, ktorá si za cieľ vytýčila vychovávať novú generáciu ako „jednotnú a rovnorodú“. Vzdelávanie i výučba boli podriadené a prispôbené týmto ideovým cieľom. Začal národno-budovateľský proces usmerňovaný štátom. Lojalitu a vlastenectvo ako politický cieľ bolo možné do spôsobu myslenia a správania novej generácie najbezpečnejšie zabudovať už cez vytvorený inštitucionálny systém, cez školstvo. Škola sa postupne stala prostriedkom realizácie politických cieľov. Najzreteľnejšie to dokazuje výrok Gyulu Kornisa, politika a odborníka na vzdelávanie v Maďarsku v danom období, ktorý o aktuálnych úlohách vo vzdelávaní napísal: „*Prvotnou je pozitívna starostlivosť o národné*

Preparation and Kantor Organist Diocese of Spis before the Second Vatican Council

Zubereitung und Kantor Organist Zips Diözese vor dem Zweiten Vatikanischen Konzil

Príprava kantorov a organistov v Spišskej diecéze pred Druhým vatikánskym koncilom

Miroslav Kopnický

Abstract

Scientific study is focused on a brief historiographical sectional history diocese of Spis and early teaching institute in Spis Chapter House as an educational institution at a very high level of systematically preparing students in the field of music education and church music. An important part of the development of liturgy and sacred music were regular of action of these candidates on the Sunday morning light. Masses, religious feasts in the Cathedral of St. Martin, as well as branch Spis parish.

Key words: Spis Chapter, Educational Institutes, music, church music, songbook.

Kresťanstvo na Slovensku sa už v 9. storočí značne rozšírilo.¹ Zaslúžila sa o to predovšetkým benediktínska rehoľa, ale taktiež môžeme predpokladať, že predtým, ako bolo Slovensko pričlenené k Uhorsku, má na tom zásluhy aj veľkomoravská misia sv. Cyrila a Metoda, pretože ich žiaci sa po vyhnaní z Veľkej Moravy dostali do mnohých oblastí Slovenska.² Dosvedčuje to archeologický výskum na území Spišskej Kapituly, ktorý preukázal, že sa na tomto mieste nachádzal pomerne veľký kláštor, pravdepodobne benediktínsky, zasvätený sv. Martinovi. Jeho začiatky siahajú až do 9. storočia.³ Z neskorších kresťanských stavieb tu boli objavené základy Kaplnky sv. Ondreja a Kaplnka Radosnej Panny Márie (z 8. storočia), známej aj ako pútnická kaplnka. Neskôr bola premenovaná na Kaplnku svätého Valentína. Dá sa predpokladať, že ju postavili benediktíni ako farský kostol pre osadu, ktorá vznikla poniže

¹ LACKO, M.: *Sv. Cyril a Metod*, Rím : SÚCM, 1969, s. 86.

² LACKO, M.: *Sv. Cyril a Metod*, Rím : SÚCM, 1969, s. 86.

³ SCHEMATIZMUS SPIŠSKEJ DIECÉZY 1996, Spišská Kapitula, 1996, s. 191.

The Conductor Personalities in the Formation Process of the Ružomberok's Amateur Church Choir ANDREJ

Die Persönlichkeiten der Dirigenten im Formierungsprozess der Kirchenamateurchor ANDREJ von Ružomberok

Dirigentské osobnosti v procese formovania ružomberského amatérskeho chrámového zboru ANDREJ

Zuzana Zahradníková

Abstract

The conductor of a choir has an essential impact on its professional growth. Both professional knowledge, and a personal maturity and intelligence enable him through a group of persons to perform a music works and shape an esthetic sensibility of the singers and that of the public, too. The history of 120 years old church choir ANDREJ proves that its conductors were not only talented musicians, but also erudite personalities. Even in unfavorable social and political conditions they tried to shape the artistic and cultural level of the population in Ružomberok. A rich repertoire of the choir, including works of different stylistic periods, makes evident a high quality of the conductor's musical abilities and skills, as well as enthusiasm, good voice technique and musical maturity of the choir members.

Key words: conductor, church choir, music repertoire, Ružomberok.

Zborový spev má v rámci slovenskej hudobnej kultúry svoje špecifické miesto, a to aj vďaka aktivite mnohých amatérskych speváckych zborov. Jedným z nich je aj vyše storočný chrámový spevokol ANDREJ pôsobiaci pri farskom kostole sv. Ondreja v Ružomberku. Vďaka obetavým dirigentom, ktorí boli veľmi dobrými a praktickými hudobníkmi, bol schopný našťudovať bohatý repertoár a účinkovať na mnohých cirkevných i spoločenských akciách. Tieto hudobno-umelecké aktivity mali vplyv aj na rozvoj kultúrnosti obyvateľov mesta – tak členov zboru, ako aj ich poslucháčov, a zároveň aj na cennú umeleckú reprezentáciu mesta Ružomberok nielen v rámci Slovenska, ale aj za hranicami našej krajiny. Za takmer 120 rokov sa za dirigentským pultom chrámového spevokolu ANDREJ vystriedalo niekoľko významných postáv slovenskej cirkevnej hudby.

Views of School-leaving Youth to Principles and Values in the Education. On an Example of Spiš Diocese

Ansichten der Abiturs Jugend zu die Prinzipien und Werten in der Erziehung. Am Beispiel von Zipser Diözese

Názory maturantov na zásady a hodnoty vo výchove. Na príklade Spišskej diecézy

Ondrej Štefaňák

Abstract

The principles and values are an essential part of education. They can be various not only between different educational systems, but also between different educators and educated fellows. Presented sociological study deals with the views of current school-leaving youth of the Diocese of Spiš to principles and values in the education of young generation. Attention is paid also to differences between categories of young people with different demographic, social and religious characteristics. The sociological study is based mainly on the results of Author's own empirical research that was carried on in November 2011.

Key words: education, principles, school-leaving youth, values.

Úvod

Neodmysliteľnou súčasťou výchovy sú zásady alebo princípy, ktoré usmerňujú výchovný proces, ako aj hodnoty alebo ciele, ktoré chce výchovný proces dosiahnuť. Tie sa môžu líšiť nielen medzi rôznymi výchovnými systémami, ale aj medzi jednotlivými vychovávateľmi a vychovávanými. Môžu byť iné v štádiu deklarácie a iné v štádiu realizácie. Nezdá sa však, aby v dnešnom modernom či postmodernom svete boli prekonané, či nepotrebné.

Predstavovaná sociologická štúdia sa zaoberá názormi súčasných maturantov Spišskej diecézy na zásady a hodnoty vo výchove mladej generácie. Nastoluje otázku a snaží sa na ňu odpovedať: Aké zásady a hodnoty považujú za najdôležitejšie vo výchove tí, ktorí stoja na prahu dospelosti a skôr alebo neskôr budú aktívne vychovávať budúce generácie? Pozornosť je venovaná aj rozdielom medzi kategóriami maturantov s rôznymi demografickými, sociálnymi a náboženskými charakteristikami. Sociologická štúdia sa zakladá

Abort and Euthanasia how Beginning of the End of Families?

Abort und Euthanasie wie der Anfang vom Ende Familien?

Abortivizmus a eutanázia ako začiatok konca rodín?

Pavol Tománek

Abstract

The study deals with abortion and euthanasia in contemporary society. We reflect fundamental values of ethics and moral, we demonstrate attitudes of selected religions on matters of abortion and euthanasia. The study also brings solutions in the form of increased publicity rescue of nest for newborns, or hospice care. Against the background of these claims dominates institut of family, where it forms the basic attitudes, values, faith.

Key words: abort, euthanasia, nestrescue, family, religion, assistance.

Úvod

Na prijatie nového života do rodiny sa musia pripraviť nielen rodičia, ale často aj širšia rodinná spoločnosť. V predkladanej štúdií sa zaoberáme problematikou abortivity a eutanázie v súčasnom dianí v spoločnosti, neodnímajúc prostredie rodiny. Hovorí sa, že materstvo je na matke vidieť, pričom otcovstvo na otcovi nie. V prípade rodičovských úloh je potrebné skôr „vychovávať“ otca k otcovstvu ako matku k materstvu. V súčasnosti je však spoločnosť čoraz väčšmi konfrontovaná so skutočnosťou abortov (potratov) a eutanázií. Budúci rodičia čoraz častejšie uvažujú skôr ekonomicky ako eticky, skôr materiálne ako duchovne, duševne. Nový život, ktorý prichádza na svet, sa pre nich často stáva skôr tovarom ako darom. Paradoxom v súčasnom svete zostáva fakt, že ľudia, partneri, ktorí po dieťati netúžia, splodia ho ako „nechcené“, a preto je im bližšia voľba abortu, na strane druhej, rodičom, ktorí túžia po dieťatku, sa nedarí dieťa splodiť.

Na opačnom konci života zasa spoločnosť v niektorých krajinách legalizuje eutanáziu a moderný spôsob zomierania a odchodu na druhý svet. Človek sa preto častejšie zamýšľa nad skutočnosťou, čo je a čo už nie je etické, dobré a vhodné... Akoby ľudstvo zabúdalo na fakt, že aj bolesť a utrpenie, či zomieranie a smrť patria do života každého jedného človeka.

American Myth of a Military Volunteer during the Vietnam Conflict

Amerikanischer Mythos von freiwilligen Soldaten im Vietnam-Konflikt

Americký mýtus dobrovolného vojáka v souvislosti s vietnamským konfliktem

Robert Paruzel

Abstract

The paper looks at transformations of consciousness and self-evaluation of citizens of the United States of North America in the course of history, and presents the path leading to the establishment of the myth of the new nation. The paper dwells on the intricacies of US policy that assumed that an American soldier, a free citizen, fought but for a just cause. Against such background are examined Americans' attitudes towards all the wars waged by their motherland. The Vietnam crisis grew into a turning point, crushing the cherished sense of justice and American mission in the world as well as shattering the confidence that the society and soldiers had in politicians. Further on, the paper describes attempts of successive presidents at restoring the authority of the State, army and US leadership worldwide.

Key words: US history, ideals and self-evaluation of the nation, revaluation of self-image.

Hodnota, se kterou obyvatelé Spojených států Severní Ameriky (USA) ztotožňují svůj stát, vychází z idealistické vize „zářícího města na návrší“, kterou vytvořil v roce 1630 předák puritánských kolonistů v Nové Anglii John Winthrop. Přesvědčení o vlastní výjimečnosti, je stále významným postulátem politické debaty. Lidé v nejvyšších funkcích často činí rozhodnutí vycházející z vlastní tradice. Tradice se opírá o mýtus „národa vybraného Bohem“, který s ohledem na mimořádné vlastnosti zůstal určený Jím, „k vedení a učení jiných národů spravedlnosti a práva“¹.

¹ S. Huntington, *Kim jstešmy? Wyzwania dla amerykańskiej tożsamości narodowej*, tłum. B. Pietrzyk, Znak, Kraków 2007, s. 100.

Risk Management and Environmental Management

Risikomanagement und Umweltmanagement

Manažérstvo rizika a environmentálne manažérstvo

Pavol Budaj, Martina Zeleňáková

Abstract

Paper offers ideas for managers of different areas of social life, to deal with serious, systemic and sophisticated managing of risks arising from environmental performance of units in the conditions of globalization. One approach is to apply the principles and procedures set by standard ISO 31000. The issue is much wider than that could only be asked regarding the monitored region - Slovak part of Bodva river basin, where research was conducted.

Key words: risk management, environmental risks, methodology FEIRA.

Úvod

Riziko definuje norma STN ISO 31000 v kap. 2 ako „účinnok neistoty zámerov“. V. Smejkal a K. Rais¹ charakterizujú riziko ako „podmienku reálneho sveta, v ktorom existuje vystavenie nepriaznivým okolnostiam, je to situácia, pri ktorej existuje možnosť nepriaznivej odchýlky od žiaduceho výsledku.“ Riziko je teda spájané s neurčitosťou výsledku a s možnosťou variantných riešení, z ktorých aspoň jedno je nežiaduce, škodlivé. Každá organizačná jednotka, každý jednotlivец, každý región sú vystavené väčším alebo menším rizikám a musia sa s nimi vyrovnat', nejakým spôsobom ich manažovať. Norma „STN ISO 31000 – Manažérstvo rizika. Zásady a návod.“ predkladá ucelený rad zásad, ktoré je treba rešpektovať a dodržiavať, aby bolo manažérstvo rizika efektívne. Jednou z týchto najdôležitejších zásad je, že manažérstvo rizika je „integrálnou súčasťou všetkých organizačných procesov, vrátane strategického plánovania, všetkých procesov projektovania a manažérstva zmien“. Možno teda konštatovať, že manažérstvo rizika je aj neoddeliteľnou integrálnou súčasťou manažovania procesov (operačného manažmentu), manažovania ľudských zdrojov, vzťahov so zákazníkmi

¹ SMEJKAL, V. – RAIS, K.: *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 91.

The Quality of Life of Patients on Palliative Care Ward and in the Hospice

Die Lebensqualität der Patienten auf der Station Palliativmedizin und im Hospiz

Kvalita života pacientov na oddelení paliatívnej starostlivosti a v hospici

Paulína Hudáková, Katarína Zajacová

Abstract

Researches about the quality of life as the best place to live or about the life itself are common in today's world. We can speak about the quality of life of people and have a different range of the term „human“ in mind. We can speak about the quality of life of individuals. We can speak about the quality of life of two people – dyads – e.g. between two friends, the relationship between superordinate and subordinate, doctor and nurse, teacher and pupil, etc. We can speak about the quality of life of a group of people, that means a small or a big group. Different people can ask about the quality of life, therefore their interest will determine on what there will be a greater focus.

Key words: quality of life, patient, terminal stage, palliative care, hospice.

Úvod

Otázkou kvality života sa zaoberali ľudia odpradáva – i keď to, čo my dnes nazývame kvalitou života, nazývali úplne odlišne. Uvádžeme dva druhy študijných záujmov o otázku kvality života. Jednu tvorili tí, ktorí sa zaoberali duchovným (náboženským) životom – spiritualita rôzneho druhu. Tam išlo o otázky „dobrého života“ či „múdreho života“ v protiklade k životu riadeného chytosťou a prefikanosťou. Druhý študijný záujem súvisiaci s otázkou kvality života išiel cestou filozofickou, špeciálne etickou a antropologickou. Išlo o otázky „dobrého“ v protiklade k „zlému“ životu. Na kvalitu života sa môže zamerať skupina ľudí, ktorým ide o celkom konkrétnu skupinu – napr. pacienti v terminálnom štádiu, onkologickí pacienti atď., tam, kde ide o kvalitu života určitého druhu (Křivohlavý, 2004).

Paliatívna starostlivosť je zameraná predovšetkým na kvalitu života pacientov v terminálnom štádiu ochorenia. V praxi sa často tvrdí, že pátrať